มะตูม

ชื่ออื่น ๆ กะทันตาเถร ตุ่มตัง ตูม บักตูม มะปิน

ชื่ออังกฤษ Fructus Aegle Marmelos, Bael Fruit, Bengal Quince, Golden Apple, Indian Bael Fruit, Indian Quince

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Aegle marmelos* (L.) Correa

วงศ์ RUTACEAE

ถิ่นกำเนิดและการกระจายพันธุ์ ประเทศไทยพบขึ้นตามป่าเบญจพรรณและชายป่าแล้งทั่วไป ยกเว้นทางภาคตะวันออกเฉียงใต้และภาคใต้ ประเทศอินเดีย บังคลาเทศ พม่า และศรีลังกา

ส่วนที่ใช้ ผลไม่อ่อนไม่แก่และแห้ง

สารสำคัญ สารกลุ่ม coumarins (furanocoumarin, pyranocoumarin) สารกลุ่ม tannins, mucilage กรดไขมัน และน้ำตาล

กลิ่น และรส กลิ่นหอมเฉพาะ รสฝาดร้อนปร่าชื่น

การใช้ตามภูมิปัญญา ตำรายาไทยต้มน้ำดื่มเป็นยาแก้ธาตุพิการ บำรุงธาตุ แก้ท้องเสีย แก้บิด ขับลมผาย เป็นยาบำรุงกำลัง ประเทศอินเดียใช้รักษาโรคเบาหวาน ระบบอาหารไม่ย่อย ท้องเสีย

การศึกษาทางเภสัชวิทยา

ฤทธิ์ต้านอาการท้องเสีย สารสกัดน้ำและสารสกัดเมทานอลมีฤทธิ์ต้านอาการท้องเสียในหนู ซึ่งสารสกัดเมทานอลจะมีฤทธิ์ดีกว่า

ฤทธิ์ปกป้องกระเพาะ สารสกัดมะตูมมีฤทธิ์ปกป้องกระเพาะหนูจากการทำลายของแอลกอฮอล์ ยาอินโดเมทาซิน โดยมีกลไกสร้างเยื่อเมือก

ฤทธิ์ปกป้องหัวใจ สาร marmesinin มีฤทธิ์ปกป้องกล้ามเนื้อหัวใจจากการทำลายของยา isoproterenol เนื่องจากมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ

ฤทธิ์ลดน้ำตาลในเลือด สารสกัดน้ำ และสารสกัดเมทานอล มีฤทธิ์ลดน้ำตาลในเลือดหนู โดยมีกลไกต้านอนุมูลอิสระ สารสำคัญคือ umbelliferone

การศึกษาความเป็นพิษ สารสกัดแอลกอฮอล์-น้ำไม่ก่อเกิดพิษเฉียบพลัน สารสกัดน้ำไม่มีผลทำให้ระบบสืบพันธุ์ของหนูเพศเมียเปลี่ยนแปลง

บรรณานุกรม

https://www.dnp.go.th/botany/mplant/index.html

http://www.worldfloraonline.org/

คณะอนุกรรมการจัดทำตำราอ้างอิงยาสมุนไพรไทย ในคณะกรรมการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย. ตำราอ้างอิงยาสมุนไพรไทย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2558.

นพมาศ สุนทรเจริญนนท์ นงลักษณ์ เรื่องวิเศษ. คุณภาพเครื่องยาไทย จากงานวิจัยสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: บริษัท คอนเซ็พท์ เมดิคัส จำกัด, 2551.

เอกสารนี้จัดทำโดยคลินิกการประกอบโรคศิลปะ สาขาการแพทย์แผนจีนหัวเฉียว
ใช้เผยแพร่เพื่อเป็นวิทยาทานความรู้แก่ประชาชน